

УДК 159.923.2

Тринчук Олена Борисівна

здобувач

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ORCID 0000–0001–6971–2653

e-mail: uspih@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ АКСІОЛОГІЧНОЇ СФЕРИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Стаття присвячена аналізу результатів емпіричного дослідження аксіологічної сфери студентів — майбутніх економістів, які перебувають на різних етапах навчання. Було виявлено стан внутрішніх вакуумів за показниками творчості та відчуття краси природи та мистецтва та внутрішні конфлікти у ставленні до матеріальних благ, що визначає високий стан напруги і конфліктності у мотиваційно-ціннісній сфері особистості.

Ключові слова: особистість, мотиваційно-ціннісна сфера, аксіологічні цінності, життєвий шлях, життєва сфера особистості.

Постановка проблеми. Формування ціннісної сфери особистості набуває особливого звучання не тільки у загальнонауковому контексті, але й заломлюючись через професійну підготовку молоді, оскільки саме ціннісна сфера відчуває на собі значні впливи та тиски трансформації в різних сферах сучасного суспільства та визначає вибір особистістю способів конструювання власного, у тому числі і професійного, життя.

Мета статті — аналіз результатів емпіричного дослідження аксіологічної сфери студентів — майбутніх економістів.

Результати дослідження. Розподіл взаємовідносин між ціннісними сферами життя у студентів 2 курсу графічно представлено на рисунку 1. Центральною групою на перетині вісей координат визначені показники творчості, пізнання, краси природи та мистецтва, активного діяльного життя, інтересної роботи та впевненості у собі. Соціально активна діяльність та перенос уваги на оволодіння навичками роботи гальмує процес пізнання світу студентами, проте допомагає соціалізації в професійному оточенні. Важливість відчуття свободи у власних діях протиставляється намірам зберігання здорової поведінки, адже життєва сфера здоров'я є найбільш віддаленою від життєвої сфери свободи.

Самий неоднозначний момент являє собою протилежний взаємовплив показників кохання та наявності добрих та відданих друзів із показниками щасливого сімейного життя та матеріального забезпечення. Звідси, вочевидь, протилежність соціально бажаних та внутрішньо важливих цінностей. Так, кохання визначається студентами 2 курсу як найцінніший внутрішній пріоритет, що протиставляється ставленню до сімейного життя як положенню соціального інституту. Окреме розташування в координатному просторі здоров'я вказує, що ця цінність є універсальною, важливою при різних потребних пріоритетах особистості. Близьке

розташування цінностей кохання та наявність добрих друзів показує, що для студентів 2 курсу кохання сприймається як дружба, як романтичні стосунки. На те, що потреба в цих стосунках не асоціюється з обов'язками, вказує той факт, що ці зазначені життєві сфери розташовані в протилежному куті двомірного простору таких життєвих сфер, як щасливе сімейне та матеріально забезпечене життя. Крім того, для студентів 2 курсу батьківська родина є джерелом фінансового благополуччя (близьке розташування показників щасливого сімейного життя та матеріально забезпеченого життя).

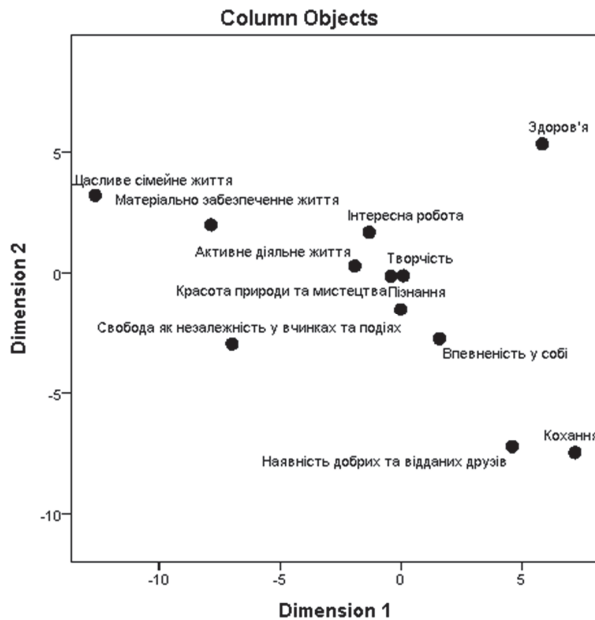


Рис. 1. Графічне зображення розподілу взаємовідносин між оцінками важливості життєвих сфер студентів 2 курсу

При аналізі двомірного графічного зображення взаємовідносин між ціннісними життєвими сферами у студентів 4 курсу можна виділити скупчення на перетині координатних вісей показників творчості, краси природи та мистецтва, пізнання та впевненості у собі (рис. 2). За такий розподіл можна визначити поєднання важливості розуміння естетичних та творчих потреб, жаги пізнання та професійного розвитку поряд з намаганням дієвого затвердження власних поглядів.

Діаметральна протилежність активної діяльної позиції та показників інтересної роботи та здоров'я у студентів 4 курсу визначає, що прагнення до отримання інтересної роботи та підтримки доброго фізичного стану заважають розвитку соціально-активного положення у суспільстві. Цінність життєвої сфери кохання тісно пов'язана зі сферою щасливого сімейного життя, протилежне взаємовідношення матеріальних прагнень

та прагнень до щасливого сімейного життя та кохання свідчить про необхідність визначення студентами цінності особистісних або матеріальних благ.

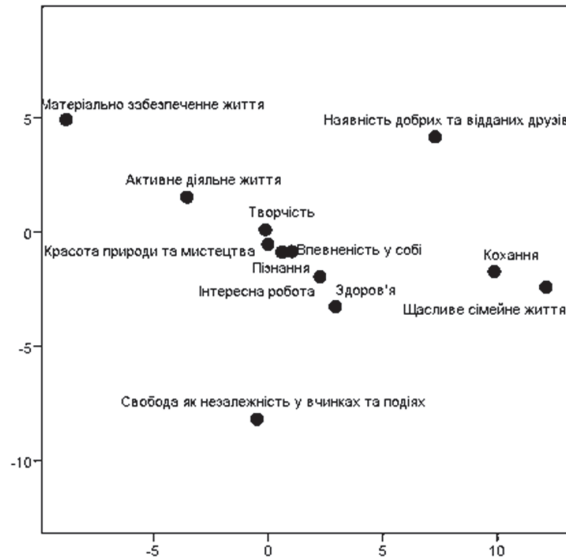


Рис. 2. Графічне зображення розподілу взаємовідносин між оцінками важливості життєвих сфер студентів 4 курсу

Важливість наявності добрих та відданих друзів високо оцінюється студентами 4 курсу та спостерігається задоволення як особистісних потреб, так і потреб професійного розвитку. Також виявлено протилежність цінностей існування добрих друзів та свободи у власних діях. Побудова власного соціального простору вимагає затрат власного часу, зусиль та самовіддачі, здатність бути дієвим механізмом в системі дружньої взаємодії, що, очевидно, обмежує власну свободу.

Розглянемо розподіл взаємовідносин життєвих сфер за ознакою доступності для студентів 2 курсу (рис. 3). Центральною мірою розподілу виявлено поєднання досягнення матеріально забезпеченого та щасливого сімейного життя. В майбутніх планах студентів 2 курсу реалізація базових соціальних функцій в якості міцного сімейного союзу лягає в основу досягнень молоді. Вони добре уявляють майбутні потреби та розуміють, що в сучасному матеріально-центрованому суспільстві не можна уявити створення власного сімейного осередку без гідного фінансового забезпечення. Цінності наявності добрих друзів та кохання відходять на другий план, поступаючись майбутнім досягненням та самореалізації.

Майбутня робота неодмінно має бути пов'язана з творчістю та можливістю професійного зростання. Власне, оцінюючи можливості творчих засад у діяльності, студенти протиставляють цьому показнику свободу у вчинках та діях.

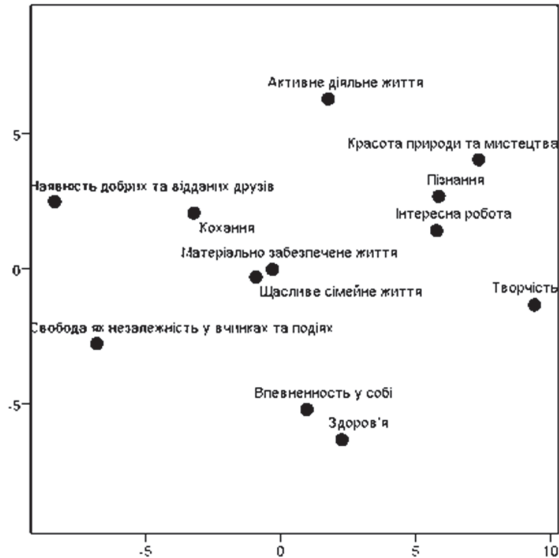


Рис. 3. Графічне зображення розподілу взаємовідносин між оцінками доступності життєвих сфер студентів 2 курсу

Студенти 4 курсу визначали сімейні цінності та матеріальний статок як базис майбутніх досягнень, на що вказує майже однакове розташування показників матеріально забезпеченого та щасливого сімейного життя (рис. 4). В розумінні студентів створення власного сімейного щастя неодмінно пов'язане із задоволенням нових сімейних потреб, що неможливо без певних фінансових статків. Показники активного діяльного життя, інтересної роботи, творчості та свободи як незалежності у вчинках та діях створюють комплекс необхідних цінностей для досягнення успіху в професійній діяльності.

У студентів 4 курсу виявлені найкращі передумови для майбутніх професійних досягнень. На протилежному полюсі можна виявити складові внутрішньої гармонії, а саме: здоров'я, пізнання та красоти природи та мистецтва. Розуміння прекрасного студенти старшокурсники пов'язують з можливостями розвитку загального рівню культури та розширення власного світогляду.

Надалі розглянемо розбіжності життєвих сфер у студентів 2 курсу в двомірному зображенні (рис. 5). При аналізі графіку виявлена область скупчення показників професійного розвитку, таких як інтересна робота, активне діяльне життя, пізнання, свобода як незалежність у вчинках та діях та творчість. Враховуючи раніш виявлені напрями розбіжностей важливості та доступності життєвих сфер студентів 2 курсу, можна визначити наявність невиражених внутрішніх конфліктів за показниками активного діяльного життя, інтересної роботи, пізнання та творчості тощо. Отже, студенти 2 курсу не спрямовані на безпосередній розвиток професійних здібностей та самореалізації. За бажаннями незалежності та набут-

тя добрих друзів стоїть спрага молоді до вільного проведення власного часу в розвагах та задоволеннях, прийнятті та повазі серед студентського суспільства.

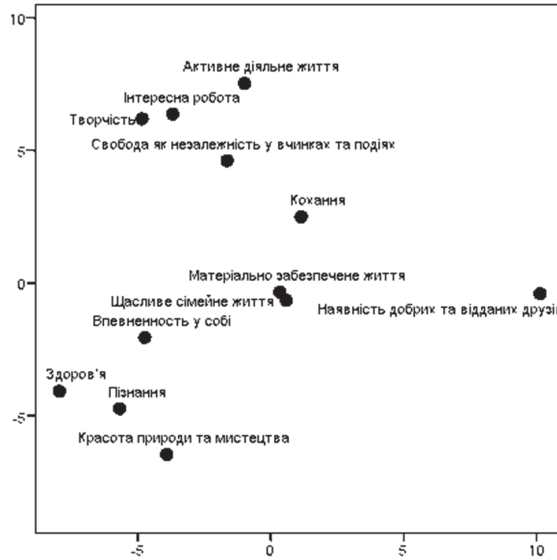


Рис. 4. Графічне зображення розподілу взаємовідносин між оцінками доступності життєвих сфер студентів 4 курсу

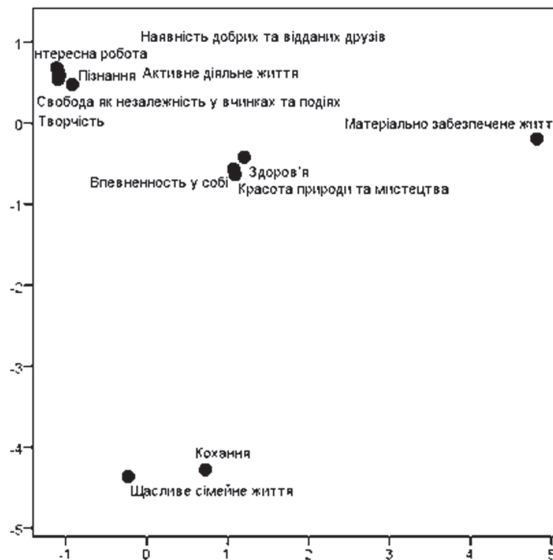


Рис. 5. Графічне зображення розподілу взаємовідносин між розбіжностями життєвих сфер студентів 2 курсу

Різниця між важливістю ставлення студентів до фінансового становища та реальними можливостями покращення власного матеріального стану визначає стійкий внутрішній конфлікт у особистісному світі. Скупчення показників здоров'я, впевненості у собі, краси природи та мистецтва визначають уважне ставлення студентів до свого фізичного стану та брак уваги до розвитку впевненості у власних силах та поглядах. Також студенти демонструють повне знехтування можливостями пізнання краси природи та навколишнього світу. Близьке розташування показників кохання та сімейного життя визначає загальний характер ставлення до особистісного щастя.

В групі студентів 4 курсу відбувається центральне скупчення показників творчості та краси природи та мистецтва (рис. 6). Так, серед студентів визначено глибокий внутрішній конфлікт творчого ставлення та розуміння прекрасного. Вони не приділяють гідну увагу розвитку власних творчого мислення та здібностей, натомість уявляють себе та свою діяльність наповненою нестандартними поглядами та рішеннями.

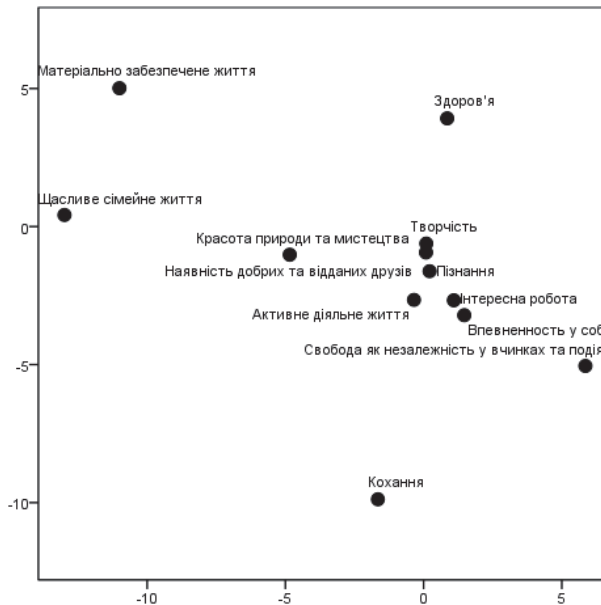


Рис. 6. Графічне зображення розподілу взаємовідносин між розбіжностями життєвих сфер студентів 4 курсу

Близьке розташування показників пізнання визначає знехтування можливостями розуміння навколишнього світу та розширення власного світогляду, в тому числі в рамках професійної діяльності. Показники активного діяльного життя, інтересної роботи та впевненості у собі по суті визначають загальний успіх студентів в майбутній професійній діяльності. Наявність внутрішніх конфліктів за оцінками за цими показниками характеризує певні труднощі на шляху самореалізації студентів старшокурсників.

Невиражений брак свободи у вчинках та діях з розвитком професійних навичок буде компенсувати наявний розбіг в оцінках студентів. Показники кохання та щасливого сімейного життя, на відміну від студентів 2 курсу, мають дещо інше розуміння у світогляді студентів 4 курсу. Так, кохання та сімейне життя вже не отожднюється, а виступають як окремі цінності. Студенти 4 курсу визначаються добрим фізичним станом, проте досить не повністю уявляють важливість здорового тіла та духу на життєвому шляху. Матеріальне благополуччя у них також зведено на вершину цінностей, проте в сучасній складній економічній ситуації студенти слабо уявляють напрями та шляху досягнення фінансових благополуччя. Наочно можна виділити конфлікт між потребами та можливостями студентів, що обумовлює дезінтеграції в мотиваційно-особистісній сфері досліджуваних.

Висновки. У студентів було виявлено стан внутрішніх вакуумів за показниками творчості та відчуттям краси природи та мистецтва. Суттєві внутрішні конфлікти у студентів обох груп у ставленні до матеріальних благ визначають високий стан напруги та конфліктності у мотиваційно-ціннісній сфері. Переживання та постійні пошуки шляху розв'язання проблеми створюють негативний емоційний фон та пригнічують гармонійний розвиток сучасних студентів.

Перспектива подальших досліджень полягає у вивченні індивідуально-особистісних властивостей студентів — майбутніх економістів.

Список використаних джерел та літератури

1. Фанталова Е. Б. Внутренний конфликт, внутренний вакуум и нейтральная зона как ценностно-ориентированные личностные конструкты в экзистенциальном пространстве человека / Е. Б. Фанталова // Вопросы. Гипотезы. Ответы: Наука XXI века: Монография. Краснодар, 2012. — 448 с.
2. Фанталова Е. Б. Диагностика и психотерапия внутреннего конфликта / Е. Б. Фанталова. — Самара: ИД Бахрах-М, 2001. — 234 с.
3. Shepard, R. N. (1974). Representation of structure in similarity data: Problems and prospects. *Psychometrika*, 39(4), P. 373–421.

References

1. Fantalova E. B. (2012) The internal conflict, internal vacuum and neutral zone as a value-oriented personality constructs in existential human space. *Questions. Hypotheses. Answers: The Science of the XXI century*. Krasnodar. [in Russian]
2. Fantalova E. B. (2001) *Diagnostika i psihoterapiya vnutrenntgo konflikta / Diagnosis and therapy of internal conflict*. Moscow. [in Russian]
3. Shepard, R. N. (1974). Representation of structure in similarity data: Problems and prospects. *Psychometrika*, 39(4), P. 373–421.

Трынчук Е. Б.

соискатель

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова

ОСОБЕННОСТИ АКСИОЛОГИЧЕСКОЙ СФЕРЫ БУДУЩИХ ЭКОНОМИСТОВ

Резюме

Статья посвящена анализу результатов эмпирического исследования аксиологической сферы студентов — будущих экономистов, которые находятся на разных этапах обучения. Было обнаружено состояние внутренних вакуумов по показателям творчества и чувства красоты природы и искусства и внутренние конфликты в отношении материальных благ, что определяет высокое состояние напряжения и конфликтности в мотивационно-ценностной сфере личности.

Ключевые слова: личность, мотивационно-ценностная сфера, аксиологические ценности, жизненный путь, жизненная сфера личности.

Trynchuk Olena

applicant

Odessa I. I. Mechnikov National University

FEATURES AXIOLOGICAL AREAS OF FUTURE ECONOMISTS

Abstract

The paper analyzes the results of empirical research axiological sphere of students — future economists who are at different stages of education. It was revealed internal vacuum condition in terms of creativity and sense of beauty of nature and art, and internal conflicts in relation to wealth, that determines the high state of tension and conflict in the motivational-value sphere of the individual.

Formation of the value of a personality acquires special significance not only in the general scientific context, but refracted through the training of young people, because values area suffers from significant impacts and pressures of transformation in various spheres of modern society and determines the choice of the individual ways of designing their own, including professional life.

Students were found internal vacuum condition in terms of creativity and sense of beauty of nature and art. Significant internal conflicts in both groups of students in relation to wealth defining high state of tension and conflict in the motivational-value sphere. The experience and the constant search for solution to the problem creates a negative emotional background and suppress the harmonious development of advanced students.

The prospect of further research is to explore the personal properties indyvid-no-students-future economists.

Key words: personality, motivational sphere of values, axiological values, way of life, vital sphere of personality.

Стаття надійшла до редакції 27.01.2016